

กุ้งมังกร (LOBSTER)

กุ้งมังกร (*Panulirus* spp.) เป็นหนึ่งในทรัพยากรทางทะเลที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงของประเทศอินโดนีเซีย ภาครัฐจึงให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนกับการทำประมงและการเพาะเลี้ยงกุ้งมังกร โดยธรรมชาติกุ้งมังกรอาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งที่มีโขดหินหรือแนวปะการัง ซึ่งแนวปะการังมีความสำคัญในแง่ที่เป็นแหล่งอาหารและที่หลบภัยจากคลื่นและผู้ล่า กุ้งมังกรพบได้เกือบทุกแห่งของทะเลอินโดนีเซียในเขตน้ำตื้น ระดับความลึกประมาณ 100 - 200 เมตร อุณหภูมิระหว่าง 20 - 30 องศาเซลเซียส¹ โดยส่วนใหญ่พบในบริเวณ (1) ชายฝั่งตะวันตกและตะวันออกของเกาะสุมาตรา (2) ชายฝั่งทางเหนือและใต้ของเกาะชวา (3) อ่าวโบนิ (Bony Bay) ทะเลมากัสซาร์ใต้ (4) ทะเลโมลุก และ (5) ทะเลอาราฟูรา² ซึ่งมีหลากหลายสายพันธุ์ เช่น

1. Scalloped Spiny Lobster (*Panulirus homarus*),
2. Longlegged Spiny Lobster (*Panulirus longipes*),
3. Pronghorn Spiny Lobster (*Panulirus penicillatus*),
4. Mud Spiny Lobster (*Panulirus polyphagus*),
5. Ornate Spiny Lobster (*Panulirus ornatus*),
6. Painted Spiny Lobster (*Panulirus versicolor*),
7. Stripe-leg Spiny Lobster (*Panulirus femoristriga*) เป็นต้น

กุ้งมังกรสายพันธุ์ Ornate Spiny Lobster และสายพันธุ์ Scalloped Spiny Lobster เป็นกุ้งมังกรที่มีศักยภาพมากที่สุดในการพัฒนาและการเพาะเลี้ยงซึ่งกระจายอยู่ในอินโดนีเซีย¹ เช่น การเพาะเลี้ยงกุ้งมังกรที่เกาะลอมบอก จังหวัดนูซาเต็งการาตะวันตก การเลี้ยงกุ้งมังกรในกระชังใช้เวลาประมาณ 1 ปีครึ่ง - 2 ปี จนมีน้ำหนักตัวประมาณ 300 กรัม³ จึงส่งขายตามภัตตาคารและส่งออกตลาดต่างประเทศ

กุ้งมังกรมีคุณค่าทางโภชนาการและมีโปรตีนสูง อย่างไรก็ตามกุ้งมังกรมีความอ่อนไหวต่อโรคต่างๆ และเติบโตช้าจึงทำให้มีราคาค่อนข้างสูง ราคากุ้งมังกรสายพันธุ์ Scalloped Spiny Lobster และ สายพันธุ์ Ornate Spiny Lobster ในอินโดนีเซียมีราคาประมาณ 8 - 30 เหรียญสหรัฐ/กก. แต่หากถูกส่งไปจำหน่ายยังประเทศเวียดนาม⁴ อาจมีราคาสูงถึง 18 - 50 เหรียญสหรัฐ/กก. ตามขนาดของกุ้งมังกร ราคาของกุ้งมังกรแตกต่างกันไปตามชนิดของสายพันธุ์ ตามรายงานขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) กุ้งมังกรที่เพาะเลี้ยงในอเมริกาเหนือ หากส่งไปขายยังตลาดยุโรปจะมีราคาต่ำสุดอยู่ที่ 14 เหรียญสหรัฐ/กก. ส่วนกุ้งมังกรจากประเทศเขตร้อน เช่น อินโดนีเซียและเวียดนาม หากส่งไปยังตลาดยุโรปจะมีราคาแพงที่สุด โดยมีราคาสูงถึง 36 เหรียญสหรัฐ/กก.⁵

กุ้งมังกรมีอยู่จำนวนมากในทะเลอินโดนีเซีย เนื่องจากปัจจัยทางธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตทั้งสภาพทางทะเลและสภาพภูมิอากาศ ที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตตามธรรมชาติ¹ อินโดนีเซียในฐานะ

หนึ่งในประเทศผู้ผลิตกุ้งมังกรของโลก ได้ส่งออกกุ้งมังกรไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศในเอเชีย เช่น ฮองกง สิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย⁶ ความต้องการที่เพิ่มขึ้นของตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศทำให้เกิดการจับกุ้งมังกรมากขึ้น จนทำให้มีนโยบายห้ามการส่งออกลูกกุ้งมังกรในสมัยรัฐธรรมนูญว่าการกระทรวงกิจการทางทะเลและการประมงคนก่อน (Mrs. Susi Pudjiastuti) จนกระทั่ง เมื่อเดือนพฤษภาคม 2563 กระทรวงกิจการทางทะเลและประมง จึงออกนโยบายผ่อนคลายเป็นให้ส่งออกลูกกุ้งมังกรได้ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 12 ปี 2020 ว่าด้วยการบริหารจัดการกุ้งมังกร ทำให้การส่งออกลูกกุ้งมังกรในเดือนสิงหาคม 2563 เพิ่มขึ้นร้อยละ 75 มูลค่าประมาณ 6.43 ล้านดอลลาร์สหรัฐ⁷ โดยในช่วงปี 2561-2563 ประเทศไทยมีการนำเข้ากุ้งมังกรจากอินโดนีเซียมูลค่า 17.46, 5.75, 1.97 ล้านบาท ตามลำดับ ทั้งนี้ อินโดนีเซียมีแนวทางในการบริหารจัดการกุ้งมังกรเพื่อความยั่งยืน เช่น (1) การรวบรวมข้อมูลสต็อกพันธุ์ลูกกุ้งมังกรและการผลิตกุ้งมังกร (2) การจัดตั้งศูนย์เพาะพันธุ์กุ้งมังกร (3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชาวประมงผู้เพาะเลี้ยงกุ้งมังกร และ (4) การพยายามเพิ่มผลผลิตลูกกุ้งมังกรในศูนย์เพาะพันธุ์⁸

แหล่งที่มา

¹Indonesian Institute of Sciences (LIPI). 2020. Potensi Lobster di Laut Indonesia. <http://lipi.go.id/berita/potensi-lobster-di-laut-indonesia/22258>

²Pratiwi, R. 2018. Keanekaragaman dan Potensi Lobster (Malacostraca: *Palinuridae*) di Pantai Pameungpeuk, Garut Selatan, Jawa Barat. Biosfera, 35(1): 10 -22.

³Office of Agricultural Affairs (OAA) Jakarta. 2020. Report of Study Visit Office of Agricultural Affairs to Lobster, Grouper and Seaweed Farm.

⁴Adhiatma, F. 2019. Efektivitas (RPOA) Regional Plan of Action dalam Penanggulangan IUU Fishing. Studi Kasus: Penyelundupan Ilegal Benih Lobster Indonesia ke Vietnam. Journal of International Relations, 5(4): 780-788.

⁵Kompas. 2020. Jadi Polemik di RI, Berapa Harga Lobster di Pasar Dunia. <https://money.kompas.com/read/2020/11/28/114128126/jadi-polemik-di-ri-berapa-harga-lobster-di-pasar-dunia?page=all>

⁶Muzayyin, Y., Masyhuri, D.H. Darwanto, and E. Junaidi. 2019. Competitiveness and Protection Policy: The Case of Indonesian Lobster Exports to the Asian Markets. International Journal of Trade and Global Markets, Inderscience Enterprises Ltd, 12(3/4): 260-271.

⁷Tempo. 2020. BPS: Ekspor Benih Lobster Agustus 2020 Melonjak 75 Persen jadi US\$ 6.43 Juta. <https://bisnis.tempo.co/read/1388686/bps-ekspor-benih-lobster-agustus-2020-melonjak-75-persen-jadi-us-643-juta/full&view=ok>

⁸Ministry of Maritime Affairs and Fisheries (KKP). 2020. Era Baru Pengelolaan Sumberdaya Lobster di Indonesia. <https://kkp.go.id/artikel/20041-era-baru-pengelolaan-sumber-daya-lobster-di-indonesia>

ชาวประมงนำลูกกุ้งมังกรตามธรรมชาติมาเลี้ยงต่อในกระชังที่หมู่บ้าน Teluk Jukung ลอมบกตะวันออก

เครื่องมือแบบดั้งเดิมที่ใช้ดักจับลูกกุ้งมังกรตามธรรมชาติของชาวประมงที่หมู่บ้าน Sengkol ลอมบกตอนกลาง

ฝ่ายเกษตรฯ จากจาร์ตา เยี่ยมชมเรือนแพและกระชังเลี้ยงกุ้งมังกรของชาวประมงในเกาะลอมบก

ภาพโดย ฝ่ายเกษตร ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงจาการ์ตา

รายงานการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้งมังกร ปลาเก๋า และสาหร่ายทะเล เกาะลอมบก

จังหวัดนุซาเต็งการาตะวันตก ประจำปีงบประมาณ 2563